

Plymouth, Pa. 19 Lėpos.

Kiekvienos tautos pareiga yra gyventi ir platintis. Sziatas įstatymas yra vyriausiu ant pasaulės ir kas tam priešzina, priešzina įstatymams gamtos ir užsielpno visos žmonijos panieką. Kad tauta gyventu ir plėtotusi, visi jos sanariai turi sutikmėje dėlto darbūti, kaip kad vieno kuno sanariai ir viską aukauti dėl savo gerovės. Paskutiniame laike, reikia kiekvienam geram lietuvui džiaugtis, pradeda ir mūsų broliai apie savo reikalus, savo butį, rupintis. Per paskutinius 16 metų, tai yra nū pradžios gyvesnio mūsų krutėjimo, turėjome daugelį visokių užmanymų ir labai reikalingų bei naudingų, bet tie jie tūmi laiku ir likosi tik tai užmanymais, palaidotais su jų apsiširdžimu. Žmonės jų nesuprato ir nerėmė o vyriausia priežastis buvo, užmanymo balsas nedaėjo iki ausų, kurias turėjo pasiekti. Šziandien yra visai kitokia gadyne, burys suprantančių savo reikalus tautiečių vis dauginasi ir dauginasi kol susirinks visi tautos sunus į vieną burį ir tada užgiedos giesmę pergalejimo savo spaudėjų ir kankintojų. Kada visi draugijos sanariai susivienija, tada jos slogintojai turi išpildyti jų reikalavimus arba jie patys jau pasi- tiekia, kas jiems reikalinga anų nusikratę. Silpnesnės tautos negali niekūmi pasitikėti ant stipresniųjų, bet pa- czios apie savo reikalus rupin- tisi.

Prisiziurint į mūsų tautišką gyvenimą reikia stebėtis, su kokiomis sunkybėmis tapo jis pradėtas, o šziandien galime pasidžiaugti jau iš vai sių mūsų truso nors dar nieko. Mes šziandien rods dar menko savo neturime, bet turėsime, nes tautiečiai vienyjasi ir rei- kalauja savo tiesų. Mūsų viso- kie reikalavimai reikalauja

daugelio aukų, kurias pagal išgalę tautiečiai aukauja ir ateitėje aukaus didesnes auksas, nes prisidės prie mūsų burio didesnis skaitlius ir tai tokie, kurie šziandien mus išjūkia ir dar gaiszina. Negalėdami visko atlikti, kas mums reika- linga, darykime ką galime, kas reikalingiausia yra. Nors bus mūsų nuveikimas menkas, bet dėlei savo gerovės, turės neapskaitomą vertybę ir at- kreips kaimyniszkų tautų atyda.

Kiekvieno lietuvio pareiga turi buti:

1. Mokintis kiek išgalint patiems nū kitų mokintiesnių, grįžtantį į Lietuvą turi platin- ti idėją apsiszvietimo, kad mes visi lietuviais esame ir turime buti, aiskinti broliams reika- lą laisvės be kurios negalima buti žmogumi, lietuviszkai vi- sur kalbėti ir pasirodyti kad mes esame lietuviai ir mylime savo kalbą bei tauta ir tūmi užgėdinsime mūsų spaudėjus carą, kuningaiksščzius iki ze- miausio urėdninko, parodyda- mi kad jų spaudimas nieku yra ir kvailystė. — Platinkime visur lietuviszkę, pasirodykime kitataučziams kad mes gyve- name ir dirbame.

2. Parėmimui to viso ir už- laikymui to mierio — idėjos, reikia aukų ir tai daug. Visi lietuviai, kada renkasi auksas ant tautiszkų reikalų, ant mu- sų brolių nukentusių už plati- nimą tos idėjos, neturi užsi- kimszti ausis, neskupėti, nesa- kyti tegul anas dūda arba ga- li dūti bet visi aukaukime pa- gal išgalę. — Tokiu tai budu ir vienybėje atsieksime savo mierius.

Aukos parodai

- Isz Plymouth, Pa.
- M. J. Tananeviczia -50
- Martinus Liutkeviczius -25
- Isz Wilkes-Barre, Pa.
- Antanas Samūlis -25
- Isz Union City, Conn.
- Jonas Bekėraitis -25
- Petras Antanaitis -25

- Jūzas Derėszkeviczia -10
- Jūzas Povilaitis -25
- Jūzas Stacziokas -15
- Jonas Bacziuskas -15
- Jokubas Ukneviczia -50
- Jurgis Grigas -10
- Pranas Meisztas -25
- Antanas Keinis -25
- Jūzas Baltruszaitis -25
- Pranas Karbauckas -10
- Motiejus Matukaitis -10
- Pranas Jancziauckas -25
- Kazys Ezbarckis -5
- Jūzas Mickeviczia -25
- Petras Szurtskis -10
- P. Kodanaviczia 1—
- V. Geležunas -25
- Martynas Ufas -25
- Stasys Kazeliunas -25
- Jonas Kazeliunas -25
- Jonas Segeviczia -50
- Jūzas Astrauckas -50
- Barbora Deltuvienė -20
- Barbora Pruselaitienė -10
- Apalionija Stoczkunienė -15
- Vincas Jūzaitis -25
- Mikas Stoczkunas -25
- Kazys Rakutis -25
- Jonas Jaksztis -25
- Adomas Dauseviczia -25
- Kazys Mickeviczia -10
- Augustas Grieszius -25
- Vincas Leponis -25
- Jonas Geležėle -10
- Stasys Skirvainis -10
- Pranas Bekėraitis -25
- Jūzas Pelekeviczia -25
- Jonas Borotinakas -10
- Andrius Kraiczmonas -10
- Agota Kraiczmonienė -10
- Alena Kraiczmoniutė -15
- Teklė Kazeliunienė -25
- Motiejus Sauka -25
- Viktė Czizauckienė -25
- Motiejus Valinckas -25
- Jonas Sadlauckas -25
- Jonas Sliesoraitis -25
- Tamoszius Pranaitis -25
- Motiejus Žemantauckas -25
- Mikola Povilaitis -20
- Vincas Borotinskas -25
- Adomas Stankeviczia -15
- Isz Wilkes-Barre, Pa.
- Pranas A. Virpsza -25
- Anastazija Virpszienė -10
- Antanas Sznipas -25
- Jieva Sznipienė -15
- Marijona Sznipiutė -10

- Ona Sznipienė (motina) -15
- Stasys Sznipas (tėvas) -15
- Jonas Sznipas -10
- Jūzas Sznipas -25
- Antanas Fogelaitis -35
- Jonas Liutkus -25
- Petras Novika -5
- Jūzas Balsys -25
- Kazys Balsys -5
- Kazys Murauckas -15
- Antanas Žemaitis -10
- Kazys Dambraviczia -5
- Stasys Baczenas -5
- Jūzas Kubilius -10

Buvo \$235,03

Labu \$251,33

J. J. Pauksztis.

Aukos kankintiniams

- Isz Plymouth, Pa.
- M. J. Tananiaviczia -25
- Isz Wilkes-Barre, Pa.
- Antanas Samūlis -25
- Isz Union City, Conn.
- Urszulė Bekėraitienė -25
- Magdė Brazienė -25
- Jonas Rudaitis -10
- Matilda Bekėraitienė -10
- Jūzas Povilaitis -25
- Zofija Baltruszaitienė -25
- Magdė Maleckienė -10
- Kazys Maleckas -25
- Pranas Meisztas -25
- Antanas Keinis -25
- Vincas Jūzaitis -25
- Augustas Grieszius -25
- Jonas Borotinskas -10
- Marė O. Borotinskienė -25
- Buvo \$55,45
- Labu \$58,85
- Redakcija.

Isz Lietuvos.

Ježas. (Trakų par. Vilniaus gub.) Retai kur gali- ma rasti didesnes szunybes kaip mūsų valsečiuje. Visi urėdninkai lupa nū skurdzių žmonelių ką tik tai išgali ir kaip. Sztai kokį bjaurų lupi- mo budą iszmislyjo dabar. Starszina su rasztininkų su- szaukė valseziaus iszrinktūsius, žinoma girtūklus, pirma nu- girdė ir paskui įkalė kad pasi- raszytu ant nutarimo, kad už-

dėti mokesčius ant laiszkų ir pinigų pareinanczių isz Amerikos. Ir teip: ant laiszkų isz Maskolijos po 5 kapeikas, isz Amerikos arba kitų szalių po 10 kap. o ant pinigų po 80 kap. nū 100 rublių. Tokį tai nutarimą paraszē ir valscziaus iszrinktiejie patvirtinę nusiuntē tarpininkui užtvirtinti. Tarpininkas mokestį nū laiszkų pareinanczių isz Maskolijos atmetē, bet ant amerikonszkų (uzrubezinių) ir pinigų užtvirtino. Nū dabar už kiekvieną laiszką parėjusį isz uzrubezēs reikia mokekti po 5 kap. O kad paczto stacijų yra labai mažai ir retai, laiszkai eina per valsczių rasztinyczius, rasztininkų rankas, tiejie sulups nemenkus pinigus nū vargszų žmonelių.

Pacziame Jezne yra paczto stacija ir daugumas žmonių iki sziol atsiēmē laiszkus isz paczto. Rasztininkas su pacztorium bus sutarę ir iszmislyję szitą iszmislą kad uždėti mokestį. Dabar žmonēs laiszkų negauna isz paczto bet turi eiti į valscziaus rasztinyczią ir norėdami gauti savo laiszką turi užmokekti 5 kap. p. rasztininkui. Kad apie tai pasigūsti paczto vyriausybei Vilniuje, žmonēs nesupranta. Laiszkai gana apmokekti turi dovanai pasiekti adresantą. Kad uždėti mokestį, daugiausiai apie tai rupinosi rasztininkas ir jo isztikimiausi bernai Birsztono storasta — Kimbrauckas, Pakrovų starasta — Liutvinskas, ir Stakliszkų starasta — Nanartaviczius. Visi tie niekszai negana ką patys pasiraszē bet ir kitus prikalinējo pasiraszyti, aiszkindami, buk rasztinyczia ne turinti jokių įplaukimų. Bet kiek reikia perplaukimui per gerklę tuju urėdnikpalaikių, tai jiems viso valscziaus turto ne ant ilgo isztekto. Starszina vazinėjo paziurėti medzių kirtimo ant mokyklos ir pragėrētoje kelionėje 15 rublių ir pas-

kui varu valsczių privertē sau užmokekti.

Jezno valscziuje labai pradėjo sirgti vaikai raupais; tėvai matydami pavojingumą pradėjo nesztiti vaikus pas valscziaus daktarą cziepyti. Kuri motina nenusineszē kiausziųjų arba mažai, tosios vaiko cziepai neprisiēmē. Tai daktaras! Mat visokie urėdnikpalakiai tada iszpildo savo darbą, kada jam gerai apmoki už tai, o jis tą turi atlikti dovanai, nes ima nū valscziaus algą. Kad butų valsczionys iszmingesni, tai suvaldytu tokius isztvirkėlius, bet dabar? O apszvieta! kada tu musų žmones aplankysi?

Laukakiemyje, Kronio valscziuje, žmogus dengdamas stogą užsimane pypkį parukyti. Uždegus briezuką netikėtai iszkrito isz rankų į sziaudus ir vos spėjo žmogus nū stogo pabėgti. Nū to sudėgē ne tik tai jo viscs triobos bet dar ir trys grinczios susiedų. Geras pypkio parukymas!

Lankų Adomas.

Politiszkos žinios.

Amerika. Amerikos valdžia dabar užsiēmusi vien rinkimu naujų kareivių ir siuntimu jų į Pilipinus. Vienok dabar į kareivius tinkanti vyrai nelabai noriai ateina ir pasilūda. Pasidavusiejie tankiai gūdziasi kad negauną maisto. Valdžios tikėjosi, kad iki 15 Rugsejo surinks reikalingus kareivius ir iszsiųs į Pilipinus, bet rinkimo kareivių vietos parodo, kad tas turēs nusitęsti daug toliaus. Laike 3 sanvaiczių visose Suvienytose Valstijose pasidavē tik tai 1512 vyrų kaip liūsnorių. New York'e surinko 40 vyrų dėl 21 regimento ir jau priēmę nepaleido o kol jūs iszvezē į San Francisco, deszimts buvo jau pabėgusių. Dabartinis rinkimas kareivių nėra teip lengvas, kaip kad užsidegus karei su Ispani-

ja. Laikraszcziiai ir partijos prieszingos dabartinei karei su pilipiniecziais bei sugrįžę isz Pilipinų kareiviai iszplatino gana daug nemielų žinių, kas reik' pritirti amerikonszkan kareivioi Pilipinūse.

Metinėse sukaktuvėse apszaukimo Pilipinų nepriegulmystēs, Aguinaldas turėjo prakalbą mieste Tarlac, kuri padarē didelį įpuđį ant klausytojų. Aguinaldas dabar lukestį stato ant paczių amerikonių įgijime nepriegulmystēs baigentēsi McKinley'o prezidentystei. Demokratų partija jau dabar varo agitaciją prieszai republikonszkąją partiją ir skelbia, kokią pragaisztį jau atneszē Amerikai karē su pilipiniecziais, o kurios galo visai nematyti. Apart demokratiszkos partijos dabartinei karei yra prieszingos ir kitos veik visos partijos, net ir patys republikonai yra prieszingi ir dėlto abejojama bau McKinley taps per naują iszrinktu; nelikus jam prezidentu, turēs persikeisti visa ministerija o su tūmi ir karē. Naujoji ministerija, greicziausiai demokratiszka, pagal savo nutarimą sustabdys karę ir suteiks patvaldystę pilipiniecziams po Amerikos globa arba visai pasitrauks isz Pilipinų. Ar teip demokratai įgiję valdžią ir padarys, pamatysime.

Amerikonszki liūsnoriai paskirti grįžti namon negalėjo sugabenti buti prie ūstų dėlei daugumo nupūlusio vandens per dabartinius lytus apskritai nupūlė dvi pėdos vandens ant kiekvienos vietos ir dėl tojo daugumo viskas turejo paplukti, susineszimai pertraukti tapo ir kelionēs. Susimuszimų su pilipiniecziais lytų laike yra rods mažiaus, nes amerikonai neįstengia, kad eiti tolyn į saulos vidurį; tik tai pilipiniecziai kur nekur užpūla ant amerikonių. Sugrįžę isz Pilipinų apicierai pasakoja, kad 30% yra serganczių kareivių Pilipi-

nūse, o tulų regimentų tik tai treczia dalis yra sveikų. Jie pasakoja, kad apgalėjimui pilipinieczzių reikia daugiaus kariaunos ir pergalėti pilipinieczzius galima bus tik tai su baidu, kurį gali sukelti amerikonai, nes visur, kur amerikonai užėjo, visoki gyventojų maistą supustyjo. Ryzių daga, vyriausis gyventojų maistas, esanti nūdėmai supustyta.

Kuboje tapo iszmėtyti visur atsiszaukimai, kurstanti gyventojus prieszais amerikonus. Pacziroje Havanoje buvo keletas vieszų susirinkimų, kur kalbėtojai nubaigē savo prakalbas su „nepriegulmyste arba myris“. Vienas kubaniszkas majoras nuėjęs pas gen. gubernatorių reikalavo urėdo muitinycziuje, nes jis užsipelnęs ant to per visą karēs laiką. Jeigu jam nesuteiks urėdo, jis eisēs į kalnus ir gaudysēs amerikonus.

Maskolija. Kaukazijoi pasimirē caro brolis Jurgis, sosto įpėdinis. Nū senei jau jis sirgo dziova ir gydēsi nū jos Kaukazo kalnų augsztumose. Vokietijos laikraszcziiai pranesza, buk Jurgis buvo su dviračiu iszvažiavęs pasivažinėti pagal daktarų paliepinimą ir budamas nusilpusiu per daug, priesz kalnelį bevaziūdamas patrako, nuvirto nū rato ir pradėjęs kraujas teip bėgti, kad nabagas ant nugriuvimo vietos numiręs. Mirus Jurgiui Maskolijos sosto įpėdiniu tapo antrasis caro brolis Mikas, kursai turi 21 metą jau. Carui nesulaukiant sunų, tik tai mergaites, sosto paveldėjystē pereina ant brolių. — Carienē vėlei pagimdē dukterį, nors laukē sunaus ir užsilaukē bei maitinosi pagal Austrijos prof. Schenk'o iszradimą. Su gimuse mergaite Schenk'o iszradimas tapo palaidotas.

Ispanija. Barcelionoje tapo mestos 4 bombos isz kurių

eksplozijos nusigando visas miestas. Kas tais bombas metė nežine. Greičiausiai bus valdžios priesų tai darbas. — Kad uždengti skolas, karalienė sumažino savo išleidimus ant pusės milijono pesetų ir tūs piningus paskyrė vieszpattystės reikalams. (Izlaikymas karaliskos szejmynos ant metų kasztūja 10 milijonų pesetų.) — Karalienė pasigūde Amerikos pasiuntinio pacziai, kad Amerika neteisingai elgiasi neiszlūsūdana ispanų isz pilipiniečių rankų, kurie kenčia alkį ir nūgystę. Ispanų pilipiniečių rankose esant dar 7000.

Olandija. Santaikos kongresas nei szezėlio neparodys, ko visi tikėjosi. Kongresui be atsiliekanč ir taraujant apie sutaikymą nesutinkančių szalių per tarptautiską sudžia, veik užsidegs karė tarp Anglijos ir Transvaalios respublikos, nors Transvaalios reikalavo tarptautiskų sudzių nusprendimo, ant ko nepristojo Anglija, nors pati tokį sudą kongrese užmanė. Anglija su Amerika labiausiai reikalavo tokio tarptautiskos sudo, bet nei viena nenori to pildyti, gerai zinodamos, kad tokis sudo nusprendimas neiszeis ant jų naudos bet priesingų joms szalių. Tokis sudas greičiausiai nusprestu, kad Anglija neturi jokios tiesos kisztisi į Transvaalios vidurinius reikalus ir reikalauti permainymo vidurinių įstatymų; Amerikai gi pasakytu, kad nustotu kariavusi Pilipinūse bei atlygintu Austrijos pavaldinių, su szaudytų Lattimere, naszlėms. Austrija pareikalavo kad padātu tą iszriszimui tarptautiskų sudzių nū ko Amerika atsisakė pasiremdama ant to, kad sudas iszrado szerifą nekaltu. Dabar Austrijai nieko nelieka, kaip remti savo reikalavimą su kanūlėmis. Abelnai szandien kanūlės yra vyriausiomis su-

dziomis ir kuri vieszpatystė jų daugiau turi, nepriims kitokių.

Pietinė Afrika. Transvaalios seimas nutarė atmesti Anglijos reikalavimus, nes esanti įstatymai yra pakaktini įgijimui ukėsystės ateiviams o tarp jų ir anglams.

Azija. Kinūse prasidėjo agitacija, kad nusikratyti vokiečių. Laikraszcziai reikalauja statei karės nurodydami tai, kad ant vieno vokiečio gali statyti 100 kiniečių, kurie vokiečių vis nudobs o kol antras atsibastys, tai truks ilgas laikas ir nespės jų tiek atgabenti, kiek iszzudyti jie gali. Kinai nusiziūrėjo ant Pilipinų su Amerika. Kinai kviečia Japoniją ir Siamo vieszpatystę susivienyti kad iszguiti Europos plėszikus.

Dalis darbu.

— *Plymouth, Pa.* Praėjusios sanvaitės ketvergo ryte sudegė brėkerys Dodson Coal Co. No. 12, ir 500 darbininkų neteko darbo. Iszkados pasidarė ant \$75,000. Apie shaftą užsidegė ir kasyklos, kur užgesinimui varo vandenį isz upės ir turės pripilti pilnas kasyklas. Brėkerį keta tūjaus atstatyti.

— *Blairsville, Pa.* Kasyklų Burrek Coal Co. sustraikavo visi kalnakasiai, reikalaudami pakėlimo algos po 5ct. ant tonos. Kompanija apsiėmė pakelti po 2½ ct.

— *Hellertown, Pa.* Isz senų rudos kasyklų „Wharton“ pliumpūja vandenį laukan, kur viską prirengus pradės dirbti.

— *Latrobe, Pa.* New York'o ir Chicagos kapitalistai apsiėmė czionais pastatyti 400 peczių deginimui kokso. Tam įvykus daugelis darbininkų turės darbo.

— *Reading, Pa.* Douglass-

ville Iron Co. tris mėnesius nedirbusi vėlei pradėjo dirbti.

— *Sharon, Pa.* American Steel Casting Co. uždarė savo dirbtuvę ant nepaskirto laiko.

Darbininkams pas J. V. Rose tapo pakeltos algos ant 10%.

— *Chicago, Ill.* 1800 straičių suitaikė su darbdaviais Norton Bros, Maywood'e ir sugrįžo prie darbo. Straikavo 5 sanvaites.

— *Braddock, Pa.* Drato darbavietėse pradėjo dirbti visūse skyriuose po sustojimui per keletą sanvaiczių dėlei pataisymo.

— *Rankin, Pa.* 1100 darbininkų sugrįžo prie darbo, kurie buvo sustraikavę geležies liejinyčioje American Wire Co.

— *Wheeling, W. Va.* Pirm 3 mėnesių vietinė strytkarių kompanija pasirįžo numazinti konduktoriams ir motormams algas po 2 ct. ant valandos. Darbininkai sustraikavo ir po 3 mėn. sugrįžo prie darbo ant kompanijos padūtu sanlygų.

— *Grand Rapids, Wis.* Czionai sustraikavo darbininkai reikalaudami pakėlimo algos nū \$1,25 ant \$1,50. Darbdaviai algas rods pakėlė, bet visus straičius atstate nū darbo.

— *Carterville, Ill.* Czionais sustraikavo kalnakasiai unijonistai ant kurių vietos kompanija priėmė prie darbo neunionistus isz ko nusidavė keletas susimuszimų.

— *Vallace, Idaho.* Vietinės valdžios apsiėmė sudyti straičius kaipo anarkistus už tai, kad jie su dinamitu suardė vienas kasyklas ir keletą kompanijos namų; priegtam sugautūsius kratant atradę anarkistiskų rasztų. Tokiu budu Amerikos valdininkai pasielgtu kaipo maskoliszkieje, kurie eidami kratyti lietuviszkų knygu pas ką, tikėdamiesi nerasti, nusipirkę neszasi, kad galētu įgriebti.

— *Scranton, Pa.* Praėjusę pėtnyczią sudegė White Oak brėkerys, prigulintis D. & H. Coal Co. nū kibirkezczių isz lokomotyvos. Daugelis darbininkų neteko darbo.

— *Pittsburg, Pa.* Baltosios blekės darbininkai, prigulinti prie Amalgamated Association ir dirbanti trustinėse dirbtuvėse pareikalavo 15% pakėlimo algos. Trustas bijodamas gerai susiorganizavusių darbininkų iszpildė jų reikalavimą ir prizadėjo mokėti pakeltą algą iki 1 Liepos 1900 m. Tokiu budu tapo paszalintas straikas 50,000 darbininkų.

— *London, Ontario.* Czionai sustraikavo strytkarių darbininkai. Savininkai pūlėsi prie valdžios ir visam mieste tapo apszauktas apgulimas, kareiviai po gatves stovi gindami skabsus nū straičių. Straiko vadus areztavojo.

— *Buffalo, N. Y.* Dokų darbininkai nutarė szelpti dokų straičius isz Waukegan, Ill. ir nekrauti tavorų isz Waukegan atgabentų nei tenais siuncziamų.

— *Duryea, Pa.* Kasyklose William A. prigulincziuose Conneliui sustraikavo 500 darbininkų reikalaudami pakėlimo algos. Connelis reikalavo, kad darbininkai grįztu prie darbo ir žadėjo jų reikalavimą isztirti.

— *Brooklyn, N. Y.* Praėjusį nedėdienį sustraikavo didesnė pusė strytkarių darbininkų reikalaudami 10 valandų darbo laiko ir po 20 ct. už valandą per dienos darbą. Kompanijos darbininkų reikalavimą atmetė ir pasisamdė 1000 policijantų apsergėjimui savo turto ir skabsų. Panaszus straikas buvo 1895 m.

Vokietijoi, Vestfalijoi, buvo žemės drebejimas nū kurio įgriuvo shaftas kasyklų Recklinghausen arti miestelio Herne ir užgriuvo 60 kalnakasių, kurių tulus dar pasisekė, nors labai suzeistus, iszgelbėti. Her-

nėje sugriuvo murai ir išzbyrėjo langai iš gyvenimų.

Straikas toje pat vietoje dar nepasibaigė. Kasyklų savininkai nenori darbininkams pakelti algų. Į straiko vietas sutraukė dar daugiau kariaunos.

Japonijai, arti Kynshū, kasyklose Toyokuai 15 Birželio užsidegė gazai. 500 vyrų ir moterių buvo kasyklose; kiek nužuvo nėra dar žinios.

Vienykes in vieną kuopą!

I.

Netikę paliepiamai grovo Badeni dalykūse kalbos ne tik nesutaike čekų su vokiečiais, bet sukėlė nū senei degančius geismus ir pritraukė priekovos, kuri sukėlė liudnas mintis visam civilizūtam sviete. Atsitikimai tos kovos nurodė, jog klausimas kalbos yra vienas iš asztriausiu žaidžū dabartinio surėdymo, ir jog jame neisziამamas szaltinis nesutikimo ir neapykantos.

Ner, gal but, Europoje valstijos, kurioje klausimas kalbos nebut apsireiszkęs mažiau ar labiau asztrioje formoje. Skiriasi nū kitų vienintėlė Szveicarija — szalėlė, kur žmonės turi neparaszytą vien, bet tikrai pildomą konstituciją, kur rėda — tikras parstatytojas visūmenės ir jai tarnaujas.

Szveicarija apgyventa vokiečių, prancuzų, valakų ir romanų, iš kurių kiekviena vartoja savo kalbą ir nekeliaveizint į tokį etnografiską miszinį, jokių gincų dalykūse kalbos. Kas svarbiausia, tą klausimą szveicariszkiai iszriszo pagal reikalavimą praktiszko gyvenimo, nesinaudojant jokiomis piliozofiszka antropoliogiszka — draugiszkomis sistemomis, apgarsinus nesvirstantį pamatą — jog vartojimas prigimtos kalbos yra įkunyta ir szventa tiesa kiek-

vieno žmogaus. Jie nelaikė net už reikalingą įbrukt tą nūmonę į kokius nors aiszkiai pažymėtus rubežius savo įstatymūse.

Pagal paskutinio sąraszo 1888 metų tarp gyventojų Szveicarijos buvo 2,083,000 vokiečių, 655,000 prancuzų, 155,000 valakų ir 38,000 romanų. Kiekviena iš szitų tautų vartoja prigimtą kalbą. Tas yvairumas kalbų, nes romanai vartoja dvi atskiri isztarmes, paženklintas Valstijos Konstitucijoje, kurioje yra du skirsniai, nurodanti tiesas atskirių kalbų. Vienas iš jų skelbia, jog trys svarbiausios kalbos Szveicarijos — vokieška, prancuziszka ir valakisška tai valstijos kalbos; antras gi nutaria, kad prie rinkimo sanarių i augsztesnę sudo instituciją butų atkreipta atyda ant to, idant kiekviena iš trijų Valstijos kalbų turėtu savo perstatytojus.

Tai ir viskas. Dėl apturėjimo aiszkiaus supratimo, kokiu budu įvyko susineszimas tarp teip maiszytų gyventojų, turime atsikreipti prie konstitucijų atskirių kantonų, labiausiai gi prie tiesų, paprocio iszdirbtų, nes Szveicarija visai neturi tame klausime aiszkios tiesdarystės.

Pripažinimas ligių tiesų visom kalbom pasiekia pirmutinius metus naujai įkurtos Valstijos. Da-gi pirm 1798 metų officialiszka kalba seniaus sujungtų 13 kantonų buvo vokieška. Kadangi pakiaus visos apygardos Szveicarijos, kurios sutvėrė valsczius arba sujungtas mažutes valstijas, tapo iszskirstytas į kantonus, valakisška ir prancuziszka kalba, aczių tam, įgijo ligias tiesas su vokieška.

Iš atskirų Valstijos kantonų — Bern labiausiai žingeidus, kaipo vieta augsztesnių sudo ir administracijos institucijų. Rėda Valstijos iszleidžia czia du administracijos

laikraszcziu vokiszka — „Bundesblatt“ ir prancuziszka — „Feuille Federale“, kurišise talpinamos yra naujai užtvirtintos Valstijos tiesos, paliepiamai, atskaitos visokių iszmo-kesczių. Nors Berne neiszleidziamas valakiszkas laikrasztis, visos naujai užtvirtintos tiesos, kaipo ir svarbiausi paliepiamai yra iszleidziami ir valakiszkoje kalboje. Sūdūse Szveicarijos, kaip jau augszczius minėta, visos trys kalbos turi lygias tiesas. Skundai valakiszka parasztyti, iszvercziami yra į vokiszka ir prancuziszka; nusprendimai gi jų irgi parskaitomi valakiszkoje kalboje dėl tų, kurie supranta tik valakiszka. Abelnai valakiszka kalba turi lygias tiesas su vokieška ir prancuziszka, ir jeigu užima trečią vietą, tai vien delto, jog mažiaus turi parstatytojų, o pertai ir mažiau vartojama.

Abiejūse Valstijos seimūse kantonų ir tautos, kiekvienas iš sanarių kalba savo prigimta kalba, jeigu jo kalba — viena iš trijų Valstijos kalbų.

Kantonaliszka konstitucija berniszko kantonu kalbą laiko prancuziszka ir vokiszka, nors daugumas gyventojų kantonu vokiečiai; prancuzai gyvena dalyje kantonu, kuri tapo sujungta su Valstija toli veliaus. Visokie nusprendimai, paliepiamai ir nutarimai prancuziszko apygardose apskelbiami prancuziszka vokiszko — vokieškai. Tos pacios pažiuros prisilaiko vietinė valdžia susiriszimūse su augsztesnėmis institucijomis. Tiesdarystėje matome tą patį pamatą visatinos laisvės, sujungtos su užganėdinimu visų reikalų. Galutinai visatina nūmonė maiszytų kantonų reiszkia, idant klausimas kalbos but vien taikomas prie vietinių reikalavimų.

Žemesnėse mokyklose vartoja valsczcius kalbą t.y. prigimta, motinkalbą; kantonūsegi

sumaiszytą kalbą; apart valsczcius kalbos, iszguldomos ir kitos (romaniszka kantonu — vokieškai ir advarnai.) Iš to paveikslo, kuris savo prastumu iszrodo stebėtinu, matome, jog kova dėl užkariavimo tiesų kalbos yra visai praszalinama, nes surėdymas demokratiszkos valstijos pakaktinai užtikrina tiesas smulkiausių etniszkų kūpų.

II.

Toks tai surėdymas įviko Szveicarijoje, nes kiekvienas iš gyventojų jos pripratęs sakyt: esu žmogum, turiu lygias tiesas su visais mano sągyventojais ir galiu reikalauti to, kas man reikalingas.

Visai kitoks padėjimas mūsų tautos.

Istoriszkos sanlygos priverstė mus buti po valdžiamaskolių; viena tauta, perveikus kitą, pavertė ją į bandedziaunįkę. Anūmet baudžiava, kaipo abelnas apsireiszki-mas, buvo iszszaknijus ne tik Maskolijoje, bet ir visose vieszpatystėse vakarinės Europos. Svarbiausia ypatybė to surėdymo — padalinimas žmonių į du skiriu: vieni buvo ponais, kiti — vergais. Ilga eilė szimtmečių iszdirbo ir ypatingą pažvalgą ant kits kito, kiekvieno iš perstatytojų tų dviejų lūmų: ponas žiurejo į vergą, kaipo į žemesnį už savę sutvėrimą, paprastai kaipo į gyvulį.

Kitas-gi skirius žmonių, priverstas tarnaut minėtiems ponams iszpradzių gal but ir ne visai sutikdavo laikyt savę už gyvūlius, bet su bėgiui laiko nūlatinė vergystė, nūlatinis paniekinimas, už kurį jie netarėdavo tiesas atkerszinti, priverstė jū persitikrinti, jog jie yra tikrai žemesneis sutvėrimais ir jokiū budu negali lygintis prie savo ponų. Teip tai iszsidirbo nūlankus, bailus, gerbiantis savo ponus ir savo vyriausybę mūsų praszioke.

lis. Kiekvienas iš mūsų galbut patėmyjo liekanas ano surėdymo ant pagyvenusių žmonių iš tarpo baudžiauninkų; daugumas iš jų net ir dabar sutikus kokį nors „poną“, lenkia galvą ir nuima savo kepurę, darydamas tai beveik mechanizškai, iš seno priepročio, o paklausus jo dėlko jisai nuėmė kepurę, visūmet išgirsi atsakymą: „Tai-gi ponas; o ponas vis ponas“.

Ką reiskia toks atsakymas? Reiskia, jog supratime to žmogelio ponas vis-gi yra dėl jo ponu, augštesniu sutvėrimu; jisai be pagalbos kito negali suprasti, jūg sermėgius turi lygias tiesas su nesermėgiais. Labai sveikai protaujantis dalykūse savo praktiškų reikalų, mūsų lietuviai visai atsisako nū intelektualizkos saubuvystės klausimūse savo draugizko padėjimo, manydamas, jog tai yra dalykas ponų, o ne jo ir charakteristizškai atsakydamas: „Tai, ką čia mes, durniai, suprantame“. Taigi didelis daugumas ir dabar nesza dvasizką baudžiaavą, nejausdami net, jog aprūpinimas visų jų reikalų turi but pavestas jiems patiems, ir jog visi dabartiniai virszininkai tam tiktai reikalingi, idant pildyti reikalavimus visūmenės, kaipo žmonės paskirti tam darbui, but tarnais draugijos lygiai su artoju, mokintiniu, kurpiū ir tt.

Kiekvienas, rengentysis prie draugijizsko darbavimosi tarpe mūsų, turi užtėmyt, tas ypatybės budo mūsų žmonių.

Mūsų inteligencija užsima ne pagerinti buvį visūmenės; supratimas to pagerinimo galbut atskyrus pas atskiras ypatas, bet visi, rodcs, sutiks ant to, jog igijimas politizkos laisvės yra klausimas, kurį reikėtu iszrisztį pirmucziausiai, jau vien dėlto, kad kiekvienas isz varanczių savo darbą, jau čia kūgeriausiai jungą dabartinio surėdymo, trukdanczio

ant kiekvieno žingsnio gerus norus.

Tai ne viskas; pagerinimas buvio tik tūkart pradės eiti tvirtu keliu, kada jų užsiims tie, kuriems tas pagerinimas yra reikalingas, kada mūsų žmonės iszmoks ginti savo reikalus ir patys jų aprūpins. Taigi uždūtis mūsų apszvietunų atvert akis žmonėms, parodyt jiems tikrą kelią, o tūkart jie galės be pagalbos kitų rūpintis apie savo gerovę. nes noro, jiems, gal but, nepritruks.

Bet toks surėdymas tada tik bus galimas, kada kiekvienam bus pripaziuta žmonizka tiesa, kada vieni nemans, esą patys ponai, o kiti vergai, kada mūsų prascziokai savo nūmonėje susilygins su tais genarolais, ant kurių dabar jie kartais nedrįsta pakelti akių; žodžiu sakant, kada žmonės pradės gyventi politizku gyvenimu. Szitos tiesos isz dangaus nenukris, o laukt, kada dvasia szventa apszvies mūsų virszininkus, ir kada jie patys suteiks mums tas mylistas ir nūbodu ir nedrąsu, labiausia zinant tą, jūg viena lūma, naudojantysi isz visų geradėjyczių dangaus, tik tūkart meilei pasidalins jomis su kitais, kada taps prispirta prie sienos.

Per tą pirmucziausis žingsnis ant szito kelio bus paves tas reikalavimui sulyginimo politizkame gyvenime. Bet tas klausimas yra teip svarbus, o iszriszt jį teip sunku, jog pasekmingai galima darbą varyt tik drauge su visūmene: mūsų ponai pardaung stiprus, idant nusigastu asztraus reikalavimo menko palygintinai burelio inteligentų; jie kūra miausiai nusuks sprandus nepaklusnoms avelėms ir laimingai vieszpataus senovizkai.

Idant turėti viltį laimingos pabaigos vienkart pradėto darbo, reikia butinai savo supratimu dabartinio padėjimo pasidalinti su prascziokais, isz-

rodyt geras puses laisvo surėdymo ir ne tik nurodyt, bet pasistengti, idant toks supratimas giliai iszszaknytu galvoje kiekvieno žmogaus; tūkart noras pavirs į darbą, reikalavimas lygių tiesų priims visatinizką paveikslą, visos tos „menkos“ skruzdės subruzdės, iszvien kils priesz savo spaudikus — tada jie priversti bus meiliai susilyginti su savo vergais. Tokiu keliu ejo atgamas politizkos laisves vieszpatystėse vakarinės Europos, tokiu keliu turi eiti ir pas mus. Da kart atkartosiu, jog noro mūsų žmonėms nepritruks, nes jei dabartinis surėdymas verzia kaklą intelegentų, tai tas pats surėdymas dukart smagiau trina sprandą prascziokų.

(Pabaiga bus.)

Isz lietuvizsku dirvu Amerikoje

Plymouth, Pa. Draugystė D. L. K. Vytauto ant savo pusmetinio susirinkimo nutarė paaukauti \$25,00 parodai mūsų literatūros Paryžiuje ir \$5,00 paszalpai mūsų kankintinių.

Darbinininkų Kliobo Draugystė nutarė parodos reikalams paaukauti \$5,00.

Union City, Conn. Ant susirinkimo szv. Jurgio draugystės, 21 Geguzio, tapo iszrinkti aukų rinkėjai ant kasztų parodos mūsų literatūros Paryžiuje, ateinancziame mete.

Matydami isz laikraszczių kaip kitų miestų lietuviai aukauja mūsų reikalams, pasirizome neatsilikti nei mes, nors mūsų nedaug yra, ir prisidėti nors su menkomis aukomis prie visūmenizskų reikalų. Nors mūsų czionais ir nedaug yra, bet rodosi jau pralenkėme didelių miestų lietuvius, kaip antai Brooklyno, Chicago, Baltimorės ir kitų, kur gyvena iki 10-15 tukstanczių o nieko nėra dar ankavę nei

paskyrę. Paprastai tas dūda dukart tiek, kas greitai dūda. Dauguma mūsų brolių rodosi laukia ką nuveiks pirmieji ir szitiems nuveikus, didžiausias sunkybes pergalejus, bene prisidės. Broliai! čia ne vieno arba vienos dalies reikalas bet visų be skirtumo. Tiktai tada bus nuveiktas reikalas, kada visi apie tai darbūsimės, rūpinsimės.

Mūsų miesto lietuviai, suprantanti visūmenizskus reikalus paaukavo parodai \$12,40 ir kankintiniams \$2,85. Visi, nū galvos, neaukavo, nevisi prielankus tokiems reikalams; neaukavo tie, kuriems rūpi tiktai karcziaama o daugiau niekas. Teipogi pas mus yra ir iszgamų, kurie pavirtę į lenkus ir slovokus pagal tai, kad su lenkėms arba slovokėms apšvedę ir dėlto ant liet. reikalų nieko neaukavo. Mat mūsų minksztadusziai dėlei moterizskės atszada savo prigimtos kalbos ir visko. Jeigu tokie nebutu aviniais, tai savo moteris iszmokintu lietuvizkai bei vaikais. Kiti vel yra Baczkaucko pasekėjai, kuriūs reikia tiktai apgailėti kaip tie žmonelės supaikinti yra, o jų vadas gūriasi vis ir kalba nėra apie apszvietą.

Naugatuck'o miestelis su lygiu skaitliūm lietuvių, teipgi renka aukas; bet kaip pas mus, teip ir tenais yra gerų lietuvių ir nieksų. Sulenkėję lietuviai renka aukas ir pas lietuvius ant Tado Koscziuszkos paminklo Chicagoje, bet atgavimas mūsų spaudos, parodymas svietui mūsų vargios literatūros bei suszelpimas isztremtųjų yra toli svarbesniu už paminklus ir viską.

Aukų rinkėjai:

V. B., J. V. B. ir P. A.

Philadelphia, Pa. Philadelphiajos draugystės yra paaukavę ant parodos mūsų raszliavos Paryžiuje:

Kliobas Gėdemino \$10; Kliobas nepriegulmingas \$10; Dr. Szv. Jurgio \$10; Dr. szv. Antano \$10; Dr. szv. Jūzapo \$10 ir trys jaunesnės draugystės žada teipgi po kiek aukanti.

„Susivienijimo“ kūpa nenoredama pasilikti nū kitų, nutarė parengti koncertą ir balių o isz to pelną skirt dėl parodos ir dėl siuntimo pasiuntinio ant ateinančio seimo. Asz kalbėjau su latvių korespondentu, jisai apsiėmė parasztyti laikraszečius, iszeinaczius Kurliandijoj apie lietuvių darbavimasi, kad pasirodyti ant visasvietinės parodos Paryžiuje su savo raszliava.

Tas bus ne proszalį Kurliandijoj gyvenantiems lietuviams ir pakurszeje nors latviszkai pasiskaityt apie judejimą lietuvių Amerikoje.

Praneszu visūmenei, kad asz apsiimu savo kasztais apdaryti „Tėvynę“, „Susiv.“ organą trijų metų sudedant į vieną knygą. (Geriaus butų, kad kiekvieno mėto „Tėvynę“ butu skyriumi apdaryta. Reikia teip daryti, kad butu kūmi daugiausiai egzempliorių. Red.) Asz malonėcziiau teipgi kad lietuviai inteligentai ir rasztininkai savo paveikslus patalpintu į „Tėvynę“ iki naujų metų, nes ant virszaus apdaro patilps labai moksliszkas ir brangus iszdarbis.

S. Masickas.

Wilkes-Barre, Pa. Regėdamas isz „Lietuvos“ ir „Vienybės“ kaip mūsų viengencziiai darbūjasi dėlei rinkimo aukų parodai mūsų literatūros ir asz pasirizau savo szapelį it skruzde pridėti. Seredos vakare, 12 Liepos, patsai vienas parėjau per geros valios lietuvius ir surinkau \$2,90. Vaikszeziujant teko visokių nūmonių patirti ir zodzių iszgiristi, bet atsimiuus, kad tą jie daro dėlei savo niszmanymo, niekame nesutrukde manęs sukeldami

tiktai didesnę energiją, kad reikia darbūtis, tūs niszmanėlius pertikrinti ir pritraukti prie mūsų pulko. Lai visi lietuviai darbūjasi apie atgavimą spaudos, o mūsų laimėjimas užtikrintas.

Antanas Sznipas.

Gilberton, Pa. Lietuviai sziojė pakalnėje esanczių trijų miestelių: Mahanoy Plane, Maizeville ir Gilberton susieidami drauge jau nū seniai tarėsi, kad kūmi nors prisidėti prie rengemojo lietuviszkojo skyriaus prie visasvietinės parodos Paryžiuje ateinantį mėtą. Galutinai sutarta pasirinkti po keletą vyrų isz kožno mieszcziuko, kurie galetu ir norėtu tūmi užsiimti ir susieiti drauge, kad apsznekėti, ką bus galima padaryti. Ir teip 9 Liepos susirinko į tulą viesznamį Maizeville'je szie užpraszyti draugai: Isz Mahanoy Plane — Tamoszius Vilkaitis, Aniūlas Levianis, M. Daukszys ir Andrius Mikalauckas; isz Maizeville's — Kazys Rožanskis, J. Bradunas ir Jurgis Ardziejaukas; isz Gilberton'o — M. Sondė, Petras Jūzupavyczius, Jūzas Raszimas, V. Daukszys, Antanas Liszkauckas ir Kazys Astraszauckas. Iszrinkus T. Vilkaitį pirmsėdziu ir teipgi rasztininką tos dienos, tapo apsznekama, ką butu galima geriausiai nuveikti, kad nors kiek piningo ant to reikalo surinkti. Visi sutiko kad geriausiai yra laikyti piknyką. Kaipo geriausią dieną kada galima piknyką laikyti buvo paskirta 26 Rugpjuczio (August), subatvakaryje, teipgi buvo apsznekėta daug dalykų kas link surengimo ir vedimo piknyko. Apart kitų dalykų draugai pritarė užmanymui vieno isz draugų, kad pereiti per lietuviszkus biznierius kolektavojant, kas ką dūs ant piknyko ir tam mieriui tapo iszrinkti trys draugai po vieną isz kožno mieszcziuko: isz Ma-

hanoyPlane — M. Daukszys, isz Maizeville — J. Bradunas ir isz Gilberton — P. Jūzupavyczius. Teip-gi sutarta pakviesti vietines lietuviszkas draugystes ir aplinkines lietuviszkas kapelijas (benus) isz Shenandoah ir Mahanoy City, jeigu tosios pritars rengiamamjam dalykui ir teiks isz pributi. Vienas isz draugų užmanė, kam visi draugai pritarė, kad priesz piknyką turėti puikią parodą, kad svetimtaucziams dailiai pasirodyti, kas teip-gi ir mūsų žmonelius sujudintu, ir pridėtu sziek tiek tautiszko susipratimo. Du draugu M. Sondė ir J. Raszimas pasiliko iszrinktais užsiimti pakvietimu draugystėzių ir kitu du draugu dasiznoti apie platformę ir pakviesti lietuviszkus benus, o draugui Vilkaicziui tapo pavesta parupinti tikietus. Pelną kokis liktu nū piknyko sutarta paskirti teip: du treczdaliu ant lietuviszkojo skyriaus prie Paryžiaus parodos, o vieną treczdalį ant kankintinių už lietuviszkytę.

Kas link visatino komiteto Amerikoje, likosi nutarta prisidėti prie Waterburieczyų užmanymo perstatant Dr. Szliupą ir kn. Miluką ant apdirbėjų reikalų komiteto, J. J. Pauksztį kasieriumi po \$5000 kacijos, ant rasztininko p. Szerną, o jeigu jis visiszkai atsisakytu, V. Stagarą. Teip-gi kad turėti Dr. Basanaviczzių reprezentantu Amerikos lietuvių ant Paryžiaus parodos.

Kitą susirinkimą sutarta laikyti toje paczioje vietoje-23 Liepos (July), kad galutinai nutarti reikalus kas link piknyko, teip-gi kad pabaigti kitus dalykus, kurių dėl stokes laiko nebuvo galima atlikti.

Rasztininkas.

Boston, Mass. 4 Liepos Draugystė Sz. Kazimieriaus szventė savo 10-metines sukaktuves, svetainėje St. Omer. po No376 Broadway, So. Bos-

ton; sveczių buvo susirinkę vidutinis skaitlius.

Virszininkas J. Žvairaitis atidarydamas susirinkimą paaiszkino, kad draugystė negalėdama iszskilmingiau apvaikszezioti savo sukaktuvių, apvaikszeziuja nors svetainėje ir nori vientaucziams pasirodyti, kad ne prastam padėjime stovi ir perstatė, kad bus laikomos prakalbos.

Kalbėtojas Ramanauckas trumpoje prakalboje nurodė, kad kiekvienam lietuviui yra naudinga ir reikalinga prigulėti prie kokios nors draugystės kur daug gal pasinaudoti apsiszvietime.

J. Bakutis ilgoje prakalboje, istoriszkai apszaki apie žilos senovės lietuvius, nurodė kaip mes sziantdien žemai stovime apsiszvietime, ragino tvirti mokslo draugystę, ypacz vertelgystės (pirklystės), kas di-dei klausytojams patiko.

Jeruszeviczia kalbėjo, kad jau sykį prisiraszęs prie kokios draugystės, niekad os ne nori atsitraukti.

Klimarauckas kalbėjo apie lietuviszką kalbą ir kaip svetimų tautų apszviestunai ją at-randa derlinga ir pradeda įvesti į augsztesnes mokyklas.

M. Zoba apszakė apie narsumą mūsų sentėvių, teiposgi apie prikerгимą Lietuvos prie Lenkijos ir kokią mums blėdį atneszė tas prikerгимas; ragino skaityti laikraszečius ir naudingas knygas.

Isz visų pusių, kaip prakilnesni vyrai, teip pat ir laikraszeziai, szaukia mums: vienykites, skaitykite, busitė iszmintingesneis, bet mes it stulpai, it nebyliai nenorime jų balso klausyti, geriausiai mums tunoti tamsybės prapultyje katra atneszė mūsų tautai prapulti, teipos-gi kad apszviestenes tautos naudojasi net ir materialiszkai isz mūsų tamsumo. *Svetis.*

Pittston, Pa. Nedėlioje, 9

d. Liepos, mūsų klebonas išbarė blaivinykus už neaukavimą pinigų ant bažnyčios! Reikia žinoti, jog mūsų bažnyčia yra taisyta ir gražinama viduryje, tai mūsų klebonas pirmiausiai blaivinykus užtėmė kaip neaukavimus ant bažnyčios ir išbarė viesiai. Girdi: „jūs blaivinykai nemokate už salę, laikote susirinkimus už dyką! nemokate už žiburį, ir dar jūsų susirinkimus uždyką apgarsinu“. Jau pereituse metuose mūsų klebonas reikalavo kad blaivinykai mokėtų už susirinkimus po bažnytinėje salėje laikomus; bet nusiustas draugystės komitetas išaiskino, kad blaivinykai moka kun. algą lygiai su kitais parapijonais. (Bažnytinė salė yra visų lietuvių parapijonų savastim. Red.) Dabar pareikalavus klebonui nū mus ekstra mokesties, antru kartu turėjome svarstyti tą patį reikalą.

Ant atsibuvusio blaivinykų susirinkimo tuli draugai buvo užmanę mokėti ekstra po 25 ct. bet paskui apsvarstant visą reikalą pasirodė, kad mes mokame ant bažnyčios užtekstinai; kad nors šesztą dalį atidūtumėm ant mūsų tautiškių reikalų, tai jau šiandien lietuviai augsztai stovėtų. Tautos mūsų reikalai yra reikalingi lygiai kaip ir bažnyčios. Ant parodos lietuviškos literatūros Paryžiuje blaivinykai aukauja po 10 centų ir tai gal vieną kartą ant metų, o ant reikalų bažnyčios moką kiekvienas po 50 centų per mėnesį. Jei kuris užsilioko neužmokėjęs dėlei neturto per kelis mėnesius, tai užsimokės toliaus. Mūsų vadovui vertėtu tą viską apsvarstyti. Mūsų klebonas dabar kalba, jei nemokėsime nieko, tai neleisės blaivinykų laikyti susirinkimų po bažnytinėje salėje.

Blaiivys.

Apie literatizką komitetą.

Isztarti žodis literatūra arba literatas, suvisai yra nesunkus, bet buti literatu yra suvisai kas kitas, negu šiandien daugelis iš mūsų brolių posmūjame. Straipsnelis šis išsiveržė dar iš netyčių dėlei per tikrinimo nekurių sąnarių „Tėvynės Mylėtojų Draugystės“ apie literatūrą.

Viena kūpa net purija ant manęs už perstatytą kandidatą į literatizką komitetą, kad asz tylis apie tai kaip negirdėjęs.

Pareikalavus kūpoms literatizko komiteto, šiūse metuose tapė perstatytais p. Senkus iš Waterbury, Conn., p. Stagaras iš Shenandoah, Pa. ir Jonas Montvila iš Elizabeth, N. J.

P. Senkus, žinau, kad yra kiek buvęs Senapilės gimnazijai, bet ar tikrai literatizkas pereigas atlikti gali, neteko patirti, nes kad ir mokintas o ne koznas literatu gali buti. P. V. Stagaras ir p. Montvila, žinau, kad yra dirbantieji ant tos dirvos, ir sztai radosi viena kūpa, kuri be mažiausio išreiskimo priezasties, Montvilą atmetė perstatant p. Kazakeviczių. Žiurdams į tą dalyką ir nenoredams užgauti kūpą nei ypatos, apie viską nutylėjau, tikėdamasis, kad viskas gerai užsibaigs, bet dar matau kad kūpa atkartoja savo užmanymą nežiuredama, jog turi klaidą, net su rugone ant manęs, pagal ką prispirtas esiu dar prasitarti pagal priderystę.

Priderystė literatizko komiteto yra sunkesnė ir svarbesnė už priderystę prezidento ir sekretoriaus! Prezidentu gali buti bile nors kiek raszto mokas, sekretoriumi gali buti, bile tik teisingai suraszines kūpas, sąnarius ir pinigų stovį; kas kitas yra buti literatizkame komitete.

Sztai: literatizko komiteto

sąnariai turi buti vyrai ne tik mokinti bet ir tikri darbininkai ant lietuviškos dirvos, nes jų priderystė: rasztai surasti, praszyti kad galinti ką raszyti idant paraszytu, paraszytus perskaityt ir pertaisyti pagal laiko statraszą, patikrinti, kad verti ar ne spaudinti dėl naudos draugystės, arba pats tur raszta paraszyt.

Tai-gi, dabar turime manyti, ir klaustis: ar gi visi galime rasti mūsų rasztininkus ne tik Amerikoje bet ir Europoje? ar visi galime dirbti ant literatizkos dirvos? ar visi surandame kas ką gal raszyti? ar visi galime ne tik statraszą pataisyti ar pats paraszyti ir ar visi jau esame darbsztus? Koznas pasakys: kad nevisi...

Asz-gi prieszingas esu ne teisingam atmetimui p. Montvilos iš liter. komiteto, nors jis butų atsisakęs, nes Europon iszkeliavo, ir prieszingas esu kandidatūrai p. Kazakevicziaus.

Montvila į komitetą tiko (Montvilos nėra Amerikoje ir ką apie jo tikimą bekalbėti. Po susitvėrimo T. M. D. tapo užmanyta į liter. komit. patraukti kumidaugiausiai inteligentų iš Europos, kurie neiktai pataisytu bet ir paraszytu atsakanczius rasztus. Buvėsis prezidentas atsisakė užkviesti, o vėliaus kilę vaidai dėlei „Orleano Mergelės“ galutinai atstumė inteligentus nū „T.M.D.“ Red.) bet p. Kazakeviczius tą darbą atlikti negali, todėl man apie jo patikrinimą prisiėjo tylėti. P. J. Kazakeviczius žinomas yra kaip geras darbininkas tautos, ir prezidentystę arba sekretorystę atlikti gali, bet ne literato darbą; dar-gi agentaudams nei pažymėtus žemiaus darbus atlikti negali.

Ir kaip kad augszeziaus minėjau, apie priderystę lit. komiteto, tai atsiėjo dar teip-gi nežinau iš kokios priezasties,

kame klaida.

Rankrasztis p. Žemkalnio pavestas „T.M.D.“ pirmiausiai buvo nusiustas pas p. Senkų į Waterbury, Conn. dėl peržiurėjimo, po peržiurėjimo po kiek laiko tapo atsiustas be jokio Senkaus rezultato p. Stagarui, pas kurį teipos-gi keletą sanvaiczių pergulejo; p. Stagaras perskaitęs ir radęs vertu atspaudinimo, paraszes palidijimą atsiuntė man, tada išsiuncziau tiesiok „Lietuvos“ spaustuvėn. Redakcija „Lietuvos“ peržiurėjęs, kad rankrasztis visai be pertaisymo, noredjo sugražinti man idant literatizkas komitetas pertaisytu.

Matydams, kad ezion su tokiomis dalykais spausdinimą mes nutrauksime da pusę metų, susizinojęs su sekretoriumi meldėme greitesnio spaudinimo su pataisimais kur reiks p. Szerno.

Tai-gi dar aiskiai matoma, kad dabarnykszcziam lit.kom., nors yra tinkamas, suvisai neuzėjo ant mislies rankraszczio pertaisymas, ir but jeib atlikti tą viską, vilkinęsi spauda knygutės kas zin kol dar.

Kaip buvo žadėta spausti rankrasztį, jeigu butų tulos kūpos neįsipainioję su riksmiais apie literatizką komitetą, tai knygelė butų buvus jau atspausta su pagelba tik vieno literato p. V. Stagaro, bet kilus szauksmam reikėjo nutraukti gana ilgą laiką, o pasidarė tas pats, ką pirmiaus daryti žadėjome.

Szitą straipsnelį raszau iš prievartos, vien tik parodant kad tankus mus tie szauksmai, esti vien trukdimu darbo.

Kas link p. Kazakevicziaus pati organo redakcija pridurė „kad reikia rinkti tokias ypatais, kurios galėtu pataisyti statraszą ir kalbą“.

Ir pagal keletą žodžių organo, reikia dabotis neatbutinai bent į redą rer ant, kad iszkrinti tinkamą, užsitikimą žmogų, jeigu perstatome ar

renkame ką nors tik dėl garbės, arba patsai perstatytas neatsisako tik dėl garbės, žinodams, kad atlikti neįstengs, ta da viskas mums gali išsikrai pyti iš gerų vežių.

Kodėl dabartiniai rinkimai eina vėžio sparta?

Kasieris su m. žene, per 500 dol., kaucija negalime priimti dėl to, kad ateitoje rinkime pinigus ant išleidimo svobios kokios didesnės knygos, todėl pinigų gal būti sudėta gerokai, o be kaucijos žinome kas pasidaro.

T. Astramskas.

Prez. T. M. Dr.

Musu vežiai.

Vaiku dar budamas girdėjau nū savo matuszės pasaką apie vežį, kurią atsiminiau perskaitęs 27 num. „Garso“. Kada Dievas sutvėrė žuvis ir paleido į vandenį, tai iš visų veislių vežys aptarėjo kietą odą, pasikeles į puikybę ir pradėjęs vaikszezioti ir plaukti atbulas. Pamatęs Dievas vėžio pasididžiavimą tarė: „Te stojaš pagal tavo norą“ ir nū to karto vežys vaikszeziuoja ir plaukia atbulas. Ant užklauso, kodėl vežys eina atbulas, matuszė atsakino sūniai: Visos žuvys plaukė pirmyn su galvomis, tik tai vienas vežys su užpakaliu. Mat, jam nepatikus Dievo surėdymas, Dievas jį užpuikybę ir priešgimimą pažadęs ir vežys po sūniai diena vaikszeziuoja ir plaukia atbulas, nors prisiskaito prie žuvų veisles.

Pasaka ne pasaka, vienok labai tinka prie mūsų neva tautiszkų darbininkų ir tolių tautiečių.

Liepos 3 dieną Newark, N. J. buvo tautiszkas susirinkimas vardan vietinės „Susivienyji mo“ kūpos. Apart vietinių dviejų kalbetojų, kun. Milukas iš Brooklyn'o kalbėjo apie mūsų užmanymų bėgį ir jų nuveikimą. Apart kitų pa-

lmsime L. Ivinsko Draugystės mieri perstatyti Lietuvos tautą su visais išgallais Paryžiaus parodoje 1900 metų ir Emigrantų (atelių) namų. L. Ivinsko dr. buvo amarku dar bluluku savo lalke kun. Milukas, bet kodėl jis dabar nū savo pirmojo darbo t vėystrauklas atgal-atbulas = vos galima suprasti? Ant pabalgos jis ragino visus, kad kūmi greičiausiai išpildyti L. Ivinsko dr. užmanymą ir perstatyti ant parodos Paryžiuje Lietuvos žukus reikalus o kolekta padarė ant Emigrantų namo!

Ką tūmi kun. Milukas nori atsiekti? Vėžys plaukė atbulas, kada visos žuvys plaukė pirmyn. Kaip matome paroda mūsų literatūros pritaria visūmenė ir apla tai darbūjasi, ir dėlto kun. Milukas kartu su visūmenė negal darbūtis ir išsimanė ką kitą. Kad Emigrantų namo reikia, nieks tam nepriesitarauja. Tas klausimas buvo gana svarstomas ir pasirodžius reikalui kas metas mažiausiai po \$3000,00 užlūkymui tojo namo, tapo jėl ne palaidotas, tai atidetas ant tolesnio laiko. Dabar mūsų visos spēkos turī būti surinktos ir suvienytos, kad įvykinti užmanymą vieną, tai yra, perstatyti savo literatūrą Paryžiaus parodoje; atlikę tąjį imsimės už Emigrantų namo arba ko kito reikalingiausio, ir teip iš eilės vieną po kito nuveiksime dirbdami tik tai visi iš vien. Esant silpnoms mūsų pajėgoms ir tais dar išsklaidžius, nepadarysime nieko. Jug iš išsklaidymo pajėgų esame jau visi persitiki- uę ir kam tąjį negerą nūmonę palaikyti ant toliaus? Emigrantų namo vienas Milukas neparengs ir neužlūkys; jeigu nepriešidės prie to visūmenė. Dabar gi, kada visi traukiamės apie įvykdinimą vieno, parodos, kun. Milukas stverėsi už Emigrantų namo ir nu, rinkti aukas. Nieko butu, jeigu su-

ky parodos kasatams butų jau pakaktinai, sakysime reik 1000 o turime jau 2-5000. Kun. Milukas sūitūmi savo darbu gal- esna parodos reikalą, mašina aukas kurios teip reikalingos, be kurių neįvyks paroda. Ateiviams nauda bus tokia iš kun. Miluko darbo, kad aukos per ilugs metus pasiliks jo kisze- niuje, kurios dabar yra teip reikalingos parodai, kaip me- dega užtaisymui spragos tvo- roje, kad nelistu visokie ne- reikalingi ir blėdingi gyvūliai į darą.

Sūitas kun. Miluko darbas tikriausiai yra paviedus į vežį atgal užpakaliu einantį; kada visi eina į vieną šalį, tai kun. Milukas turi eiti į kitą. Su- spaudęs kelis centus saujoj sūaukia: Vyrai! tiejie dirba dėl atgavimo spaudos, tai mums su jais dirbti arba eiti jų pėdomis yra gėda = nega- lima, mes imkimės už atbulavojimo Emigrantų namo.

Iš visų pusų apsvaresčius tąjį reikalą, galima manyti, jog kun. Milukas yra priešingas atgavimui spaudos, nes antraip nieku būdu nebutu išdrįsęs lį-ti kaip Pilypas iš kanapių su Emigrantų namu. Abslūai parodos reikalui iš kuningų pusės sutinkame daugiaus klinczių ir gaisziūnių, negu pritarimo. Vienas sako, kad tai darbas bediesių užmanymas parodos ir rinkimas aukų; (L. Ivinsko dr. užlėtojai, kad parengti viską parodai, yra visi kuningai: Žiluskas, Kaupas ir Milukas. Pagal jų programą nebutu būvę galima surinkti visko, nors tas butų reikalingiausias ir naudingiausias. Bet kodėl dabar jie nesidarbi- ja įkunijime to, kas galima bent? Red.) antras, kad atga- vienas spaudos yra pavojingas duszios išganymui; trečias, kad tanta mūsų tai yra bažny- ežia sūventa o kuningai iš at- gavimo spaudos neturės jokios naudos.

Visi, kurie nedėda aukų ir

kitus sulauko nū aukavimo, neragina žmonių prie to, yra priešais atgavimo spaudos ir turi buti skaitomi už arses- nius neprietelius negu despo- tiskas caras. Galū ir gėda, kad tokiais yra mūsų broliai!

Ant galo. Buvo padaryta kolekta ant Emigrantų namo. Kiek aukų tapo surinkta? Norės žinoti su manim ir lietuviais- ka visūmenė?

(Priešlė.)

Be kalbos.

(Apysaka pagal Vl. Korolenko)
Sutaisė D. Ilgakojis.

(Tasa.)

= Tikra teisybė = patvir- tino Motiejus.

= Imki Tamistą mergaitę ir turėk kietai prisisus. Pas Tamistą ji išgelbės nū pra- pulsties savo duszlą.

= Gerai, mano miela, asz paimsiu tave, jeigu mes neper- siskirsime dėl algos. Tik tai sakau iš augzto: tos bepro- tiszkos algos, kokią ezia moka, asz nedėsiu, praszau tik pas mane daug neplepėti, nesusi- dėti su jaunikiiais, nesėdėti il- gai kromė ir neliežiūvianti su kaimynkomis.

= Girdi, Ona, = tarė rus- eziai Motiejus. = O jau ponis neapgaus tavęs.

Jaunas Dzonas, kuris visą laiką su nekastrumu barszkiuo su pirsztais į stalą, atūstojo, priejo prie Onos ir tarė:

= Dvidesziūnt dolerių ant mėnesio ezia skaitosi manai... Dvidesziūnt dolerių ir skyrium kambarys.

= Ot sūtai, ir pradžia = tarė ponis Motiejui. = Na ką, mano miela, cik pas tą jauną vyruką, jis tau dūz daugiau.

. Motiejus išsūitė, piktai pa- žūrėjo į žydą, nusilenkė žemai ir tarė:

= Ji lieka pas Tamistą, Tamista neuškrūsi uszlai- tes....

Dzonas užsidėjo kepurę ir iszejo per duris. Motiejus pa-

matęs, kad Džonas gal iszeiti be jo, greitai atsisveikino su Ona, kuri žiūrėjo į jį nuliudusiomis akimis, nusilenkė prieš poniją ir dar kartą sustojo tarpduryje.

— Persipraszau, ką asz paspraszyciau pas Tamistą...

— Ko teip?

— Ar ne butų ir man pas Tamistą kokios vietelės? Gal prie kiemo, arba prie arklių... asz už mažiausią algą tarnauciau.

— Ne, mano mielas. Koki arkliai. Czia ponai sėda už penkis centus į vagoną, kartu su negru.

— Na, praszau nepykti... Bet kur-gi...

Ir nepabaigęs kalbos, Motiejus iszbėgo per duris, idant nepasiliktu nū Džono.

XVI.

Iszbėgus Motiejui, Džono jau nebuvo, bet kas žin kas užėjo už kertės. Motiejus nubėgo ten; nors jam ir pasirodė, kad tai kitoje pusėje. Užėjęs dar už kertės, jis pasivijo einantį žmogų, bet tame kraszte žmonės, teip pat kaip ir namai, panėsi vienas į kitą. Bet veidas to žmogaus, atsigręžusio į Motiejų, buvo jam visai nepažįstamas ir nusistebėjęs. Motiejus visai persigando ir žiūrėjo į nueinantį žmogų; o ant jo žiūrėjo isz abiejų pusių gatvės, namai su uždengtais langais, panaszus vienas į kitą, kaip du laszai vandens...

Motiejus pamėgino grįžti atgal. Jis dabar nesuprato, kas su jū pasidarė, szirdis pradėjo tvakseti jam krutinėje. Gatvė, ant kurios jis stovėjo, buvo tokia pat, kaip ir ta, kur buvo namai senos ponios, tik tai szeszėliai namų, rodosi, buvo atsikreipę į kitą pusę. Jis priėjo dar gatvę, pastovėjo ant kertės, apsidairė, sugrįžo vėl atgal ir ėjo tolyn, vis dairydamsis, rodosi jį traukė kur, o kōjos buvo teip sunkios, rodosi buvo prie jų pririszti akmens sunkumo po keles de-

szimtis svarų.

Jaunas Džonas, matyti, visgi turėjo sanzinę. Jis greitai sugrįžo, paskambino ir gana piktai papraszė iszsiusti jam Karklyną, nes jis neturi laiko laukti; laikas — tai pinigai.

Sena ponija ir Ona pažiūrėjo į jį, nusistebėjusios. Paskui visi trys žiūrėjo ant gatvės, tai į kairę, tai į deszinę. Nieko panaszus ant Motiejaus nebuvo matyti.

— Nu, jis tikrai nuėjo namon kitu keliu — tarė Džonas.

Ona pakraipė galvą, nelabai tikėdama tam. Bet stovėti iki vakarui ir žiūrėti ant gatvės vis gi nepritinka. Džonas greitai nubėgo namon, ponija su Ona įėjo į vidų ir duris užsidarė.

Tūmi laiku, netoli gatvėje, vienas isz einančių užtėmyjo keistą žmogų, kuris ėjo, rodosi neszdamas kokį tai nematomą sunkumą ir vis dairėsi. Priėjęs prie vieno amerikiečio, tas žmogus kas žin ką prakalba nesuprantama kalba, amerikietis, nieko nesuprasdamas, isztarė kokį tai žodį, parodė su pirsztu į namus, stovinczius prieszais, numojo greitai su ranka ir nuėjo, parodydamas, kad jis neturi laiko kalbėti su jūm.

Motiejus pastovėjo truputį ant vietos, pamislyjo, ir greitai priėjęs prie namų, paskambino. Iszėjo kokia tai sena susirankusi moteriszke. Ji piktai pažiūrėjo į Motiejų, isztarė keletą žodžių ir uždarė duris.

Tas pats atsitiko antrūse namūse, tas pat trecziūse. Ant kertės jam pasirodė, kad reikia pasisukti į deszinę ir jis pasisuko, paskui vėl užėjo už kertės ir pamatė fontaną (vandentryškį), pro kurį, jam rodėsi, ėjo valanda tam atgal. Priesz jį vėl buvo tokia pat gatvė, tik tai szeszėliai namų buvo atsikreipę į kitą pusę...

(Toliaus bus.)

DIDELIS Piknikas!

Kaip girdet tai bus dikavavai svieteho ant Pikniko? Zinoma be muzika bus la bei nuiki

Dviejū draugų-czių isz Plymthro, Pa. D. L. K. Vytauto ir S. Kazimiero, ant HANOVER PARK, Utarninke 25-d. Liepos (July) 1899. Prasidės 8½ valandą ryte. Muzika bus kū puikiause. Užpraszom visus brolius ir sesutes, ne tikt vietinius bet ir isz visos apielinkės, Po draugei bus atskiriam darže visokių zobovų, kaip tai: lenktynės, imtynės, su dviracziais (Bicycle) lenktynės, virvės traukimas ir maisze lenktynės ir t. t. Tikiatas dėl szokio ant visos dienos 25 ct., o įėjimas į daržą 5 c. Hurrah! visi ant Pikniko.

Centr. Komitetas.

Visuomeniszkas susirinkimas

Bus nedėlioje 23 d. Liepos Scranton'e, Pa. svetaineje Garnell'io. Kalbėtojų bus ir isz kitur.

Dėlto lietuviai susirinkite!

Pajieszkojimai.

Pajieszkau savo brolio Adolfo Hrincevicziaus isz Telszių miesto, Kauno gub. 12 metų kaip jis yra Amerikoi. Kas apie jį žinotu, arba jis pats, teiksis suteikti mą žinę ant szio adreso:

Jonas Hrinceviczius
Curtis Bay
So. Baltimore, Md.

Pajieszkau savo tikros sesers Barboros Navickytes isz Aleknaiczių sodziaus, Ligumų parapijos, Sziaulių pavieto, Kauno gub. Ji atkeliavo Ameriken 16 dieną Balandžio 1899 su Aleksandru Miskku-

nu teip-gi isz Aleknaiczių sodziaus.

Kas žino kur ji yra, teiksis suteikti mą žinę:

Jūzapas Navickas,
P. O. Oglesby, Ill.

Lietuviszka parapija vardan Szventos Onos isz Spring Valley, Ill. pajieszko lietuviszko kuningo. Dėltogi jei kur butu liet. kuningas be paradijos, arba jeigu kas isz tautiecių žinotu lietuviszka kuninga esantį be parapijos, teiksis praieszti ant zemiaus padėto dreso.

Gavęs laiszka arba adresa jeib kokio liet. kuningo pranezių per laiszka apie visą parapijos stovį ir sanlygas.

Vardan parapijos komiteto Sekretor. J. Žurauckas,
Box 426. Spring Valley, Ill.

Didelis ir dailus Piknykas

Draugystės Szvento Kazimiero isz New-York bus laikomas Subatoje 29 Liepos (July) 1899, Washington Grove Park, Newton, L. I. Įzengs 25 ct. Prasidės 3 valandą po pietų.

Nū Grand ir Houston gatvių reik vaziūti su Grand str. ir Newton strytkariais statei iki Parkui.

Užpraszome visus lietuvius bei lietuvaiteis isz New-Yorko, Newarko, Jersey City ir t. t. ant to puikaus pasilinksminimo.

Komitetas.

Ant pardavimo

Dvilinkas namas po No 221 ir 223 Gardner str. arti Shawnee Ave. Plymouth, Pa., kiekviena pusė namo turi po 7 kambarius ir po augsztą; namas yra geras ir su vandeniū gerai apveizėtas. Mokant pinigų parsidūda labai pigiai. Dasizinkite pas W. H. Bluhdarn, 70 South Welles str., Wilkes-Barre, Pa.

Vilius Tell

DRAMA PENKIUOSE AKTUOSE.
VOKISKAI PARASĖ

FRIEDRICH von SCHILLER
LIETUVISKAI VERTĖ
VINCAS KAPSAS.

(Tąsa)

Berta.

Vaikas gyvas! Tėvai, rimki!

Valteris (ateina, šokinėdamas, su obuoliu).

Stai, tėte, obuolys. Zinojan aš,

Kad savo vaiko tu nenužudysi.

(Tell stovi, pasilenkęs, lyg sekdamas akimis paskui šaudyklę; kilpinis išpuola jam iš rankų; pamatęs ateinantį vaiką, skubina prie jo su išskėstu glėbiu ir prispaudžia jį dručiai prie širdies; tame tarpe, apalęs, puola; visi susigraudinę.)

Berta.

O Dieve gers!

Fuerst (tėvui ir sunui).

Vaikeliai mylimi!

Stauffacher.

Tai Dievui dėkui!

Lauthold.

Tai man buvo šuvis!

Minės jį žmonės ilgai.

Harras.

Pasakos

Sviets apie Tell'o šuvį, kol tie kalnai
Cionai stovės.

(paduoda obuolį vietininkui.)

Gessler.

Del Dievo, peršautas

Per vidurį! Tas šuvis, reik pagirti,
Nepaprastas.

Roesselmann.

Tiesa, bet vargas tam,

Kas liepė šaut ir vertė gundyt Dievą.

Stauffacher (Tell'ui).

Tik atsipeikėk, kelkis! Vyriskai
Tu išivadavai, gali jau liuosas
Namo eit.

Roesselmann.

Eisim! eisim! Motinai

Parvesim sunų! (nori jį vestis).

Gessler.

Tell'i, paklaudyki!

Tell (grįžta).

Ko reikia, viešpatie?

Gessler.

Tu užslėpei

Šaudyklę vieną — aš mačiau. Kam šitai
Darei?

Tell (nusiminęs).

Tai toks medėjų paprotys.

Gessler.

O ne, atakymas toksai netinka.
Kas kita buvo tavo mintyje.

Teisybę pasakyki man be baimės:
Kad but kas žin kas, tavo gyvastis
Uztikrinta. Tai kam kita šaudyklė?

Tell.

Jei mano gyvastį man palieki,
Tai pasakysiu, viešpatie, teisybę.

(štraukia iš enčio šaudyklę ir žiuri į vietininką baisiomis akimis.)

Antra šaudyklė butų tekus tau,
Jei bučiau aš užmušęs savo sunų.

Į tave but pataikyta tikrai.

Gessler.

Gerai. Tau gyvastį palikt žadėja
Ir žodį ricieriaus išpildysiu.

Vienok, patyręs tavo pikta mintį
Ir su šaudyklėmis tavo susitikt

Negeisdamas, tenai užslėpsiu tave,

Kur mėnuo, anė saulė neprieis.

Suimkit jį! Suriškit! (Tell'i suriša).

Stauffacher.

Nenorėki

Teip elgtis, viešpatie, su žmogumi,
Kuriam pats Dievs malonę rodo aiškiai.

Gessler.

Tegul gi ją parodo antrą kart.

Nuveskite ant laivo! Aš ateisiu

Ir pats nuvešiu jį į Kuessnachtą.

Roesselmann.

Tu negali to, ciesorius negali,

Nės tai liuosybės raištams priešinga!

Gessler.

O kur jie? Ar patvirtino išnauju
Juos ciesorius? Ne, nepatvirtino.

Tokią malonę galima įgyti

Tiktai paklusnumu. Jus ma'šadariai

Ir priešininkai ciesoriaus. Pazįstu

Aš jus visus, jus peržvelgiau perdėm.

Dabar tik jį imu iš jusų tarpo,

Bet kaltėje jus dalyvi visi.

Tad bus geriau tylėti ir klausyti.

(jis traukiasi; Berta, Rudenz, Harras ir tarnai eina paskui; Friesshardt ir Lauthold grįžta atgal.)

Fuerst (su dideliu skausmu).

Jau po viskam dabar! Uzdare jį,

O mane su visais namais prapulde!

Stauffacher (Tell'ui).

O, kam pasiutėlį tu erzina!

Tell.

Tegul but susilaukęs, kas but jautęs

Tokį pat sopulį!

Stauffacher.

O, jau dabar

Pradingo viskas! Mes sykiu su tavim

Visi sukalti jau ir surišti!

Valsčionys (apsupa Tell'į).

Su tavim dingsta paskutinė viltis!

Lauthold (prisiartina).

Man gaila tavęs, Tell'i, bet turiu
Klausyti.

Tell.

Likkite sveiki!

Valteris (su dideliu skausmu, prisiglaudęs prie jo).

O tėve!

Mieliausias tėve!

Tell (pakelia rankas į dangų).

Ten yr tavo tėvs!

Prie jojo šaukkis!

Stauffacher (Tell'ui).

Ką gi tavo pačiai

Sakyti?

Tell (pakeles vaiką, širdingai spaudžia prie krutinės).

Vaikas gyvs, man Dievs padės.

(greit traukiasi ir eina su kareiviais).

Aktas ketvirtas.

S c e n a I.

Krantas Firvaldšteto ežero nuo rytų pusės. Iš rytų apsupa žiura ypatingo pavidalo stačios uolos. Ežeras neramus, banguoja ir užia; tarpais žaibuoja ir trenkia perkunas.

Kunz. Žuklijas ir žuklijo vaikas.*Kunz.*

Aš pats mačiau, tikėkite, ir viskas

Teip atsitiko, kaip aš jums sakau.

Žuklijas.

Tai Tell, geriausias mūsų krašto žmogus,

Mus viltis ir stipriausia parama

Liuosybės, suimtas ir nugabentas

Į Kuessnachtą?

Kunz.

Jį vietininks drauge

Su savim vežt per ežerą ketino.

Iš Flueleno išsiyrus mau,

Ką tik jie buvo keltis pasirengę

Tiktai audra, kuri pakilo tuoj,

Galėjo, rasi, sulaikyti juos.

Žuklijas.

Apkaltas Tell ir vietininko rankoj!

Tikrai, jisai užslėps jį teip giliai,

Kad niekad jau nepamatys nė saulės!

Turėjo jis pabugti pagiežos

Teisingos liuso žmogaus, šiteip sunkiai

Užrustinto!

Kunz.

Stai pasakoja vėl,

Buk senis Attinghausen rengias mirti.

Žuklijas.

Tad truksta paskutinis įkaras

Mus vilties! Jis tik vienas, ką išlriso

Pakelti balsą už tiesas žmonių.

Kunz.

Audra vienok didyn vis eina. Likkit

Sveiki! Reiks kaime man apsinakvot,

Jau šiandien persikelt negalims daiktas (traukiasi).

Žuklijas.

Baronas miršta, Tell kalėjime!

Dabar, tirone, tu iškelki galvą

Ir gėdą mesk į šalį suvisai!

Jau teisos lupos tyli, šviesios akys

Aptemo, pančiuos gelbinti ranka!

Vaikas.

Koki ledai! Eiva į butą, tėte,

Čionai ant oro likt negalima.

Žuklijas.

O, dukkit vėjai! Jus, zaibai, liepsnokit!

Pratrukkit, debesiai ir vandenini

Dangaus užliekit visą šitą šalį!

Nusmėlkkit patį diegą padermių,

Kurios tur ginti! Gaivalai laukiniai,

Jus viešpataukit! Mėškos ir vilkai,

Sugrįžkit vėl, nės ta šalis tai jusų.

Čia niekas negyvės jug be laisvės!

Vaikas.

Klausyk, kaip ošia gelmėse, koks vėtros

Staugims. Da niekad šituos nasruose

Nesiuto šiteip!

Žuklijas.

Taikyti į galvą

Sunaus nė vieną tėvą da ikšiol

Nieks nevertė! Pats prigimimas pyksta

Už tokį darbą... Nesidyvyčiau,

Jei uolos tos į ežerą suvirštų;

Jei tie lediniai bokštai, kur čionai

Nuo pradžios svieto stovi, tuoj sutirptų;

Jei griutų tie kalnai; jei antrą kart

Uzlietų visą sutvėrimą tvanas! (girdėt varpas.)

Vaikas.

Girdi, tenai ant kalno skambina.

Tur but, pamatę laivą skęstant, šaukia

Pagelbos (lipa ant kalno).

Žuklijas.

Sveikas dingęs, ką toksai

Baisus lopšys kelionėje ims supti!

Negelbės styras čia, nė styrininkė.

Vilnis su vėju mėto žmogų, tartum

Plunksnelę. O nėra čionai visai

Nė įlankos, kur užsislėpt galėtų.

Tos stačios uolos rankų neisties

Ir prie grubluotos nepriglaus krutinės.

Vaikas (rodydamas po kairei).

Tikrai, kad laivas! Plaukia jis tiesiog

Iš Flueleno.

Žuklijas.

Dieve, duok pagelbą

Tiems nelaimingiems! Jeigu vėjas tik

Įsprusta sykį į tą angštą tarpą,

Tai siunta, dauzosi, kaip tas žvėris

Į sienas gabartų. Negal atrasti

Sau prieplaukos, nės uolos tik aplink,

Kaipsienos, siekia ik pačių padangių (užeina ant kalnelio).

Vaikas.

Tai vietininko laivs iš Urio, aš

Pazįstu stogą rausvą ir vėluką.

(Toliaus bus)

Isz visur.

Po užbaigimo Siberijos gelzkelio aplinkui žemę bus galima apkeliauti laike 33 dienų. Nū Naujorko iki Bremen 7 dienas, nū Bremen iki Petrapilės 1½ dienos, nū Petrapilės iki Vladivostoko 10 dienų, nū Vladivostoko iki San Francisco 10 dienų, nū San Francisco iki Naujorkui 4½ dienos. Dabar tokia kelionė trunka 75 dienas.

Amerikonai yra užmanę geležinkeliu suvienyti šiaurinę Ameriką su pietine. Isz Naujorko bus galima geležinkeliu nuvažiuoti į Buenos Ayres, kur tarpe yra 10,000 angl. mylių sausuma. 5000 mylių turi vesti gelzkelį; antroji dalis (5000 mylių) yra jau gatava ir vartojama. Nū Buenos Ayres ateina geležinkelis šiaurės link iki miesto Lima, sostinės Peru; nū Naujorko pietų link geležinkelis nueina iki Tehnantepec, pietiniame gale Meksikos. Kad suvienyti tūs geležinkelius, turi izzvesti liniją per vidurinę Amerikos vieszpatystes Guatemala, Honduras, Nicaragua, Costa Rica, ir pietinę Amerikos Colombia ir Ecuador, kas kasztūs per \$200,000,000.

Gelzkeliais taps suvienyta vakarinė Europa su rytine Azija, Aprikos šiaurinis ir pietinis galas bei Amerika šiaurinė su pietine.

Athenūse, Graikijai, tapo apsudyta viena moteriszkė ant 14 dienų arezto už tai, kad su skrybėle nuėjo į teatrą, kas nū policijos buvo užginta. Amerikoi moters turi tame laisvę. Jos eina į teatrą su ypatingai didelėms skrybėlėms, ir užpakalyje sėdinti nieko negali matyti scenos veikimo.

Vokietijai, 1897 metų po apskusta 643 žmonės už įžeidimą ciesaiaus garbės. Isz tųjų tapo nubausti 457, o 186

iszrasti nekaltais. Daugiau siai buvo apskustų isz Brandenburgo provincijos, isz kurios yra kilęs ciesaorius. Ozion buvo apskustų net 97 isz kurių 68 tapo nubausti o 29 isz teisinti. Rytprusių prov. tokio ciecoriaus garbės draskytojo nei vieno nebuvo. Isz nusudytųjų 16 gavo nū 2 iki 3 metų kalėjimo, 36 nū 1 iki 2 metų, 259 nū 3 mėnesių iki vieno metų; 146 nū 14 dienų iki 3 mėn. kalėjimo. — Keletos sudzių jau reikia kurie gintu ciesaoriaus asabiszką garbę.

PROTESTAS

Politiszko Kliobo isz Union City, Conn. prieszais niekszą kun. M. Krawczuną isz Chicagos.

Berželio 11 dieną 1899 m. ant susirinkimo Politiszko Kliobo likosi nutarta visų Kliobo sanarių protestuoti prieszais kun. M. Krawczuną dėl nei neteisingo pasielgimo su parapijos turtu ir nereikalingu tasymu po sudus „Lietuvos“ redaktoriaus ir iszleistojo pp. Szerno ir Olszevskio, kuriems nereikalingai isztraukė daugel piningų ant lojerių ir kitų nereikalingų kasztų, už kuriūs butų galima buvę iszleisti ke liolika moksliszku knygų arba suszelpti tautiszkus reikalus. Kaip matėme isz laikraszczių, kun. Krawczunas bjauriausiai pasielgė su szv. Jurgio parapija pasisavindamas jos piningus ir dar slaptai užtraukdamas skolą isz zydiszkos bankos be zinios parapijos komiteto, (Komiteto jokio nebuvo ir nėra; jeigu toksai ir yra, tai tiktai dėl formos, ir neturi jokios nūvokos; ką kun. tokiam komitetui paliepia, tasai viską iszpildo. Patsai kun. Krawczunas yra visu komitetu. Red.) tai toks jo darbas yra faraoniszkas vieszpatavimas; jis mislyja kad su parapija gali arti ir akėti kaip Faronas senovės laikūse su izra

elitais. Bet mes tikime kad kun. Krawczunas nesulauks sosto ant parapijos.

Gerai mūsų tautieciai ir inteligentai darbūjasi ir nori paszalinti visokį pikta, kenkiantį mūsų žmonių pasikėlimui medegiszku, dvasiszku ir doriszku, jie nori parodyti žmonėms gryną tiesą, neslėpti peiktinų darbų nei vieno, kas tokius butu papildęs, kuningas arba kitokis žmogus. Kun. Krawczunas—gi nedorai darydamas, žmonija skriausdamas, nori ir reikalauja, kad dar jį už tai gal pagirtu, slėptu jo nedorus darbus, idant jis galėtu ilgiaus tamsius, nesuprantanczius žmonelius skriausti.

Toliaus yra neatlyginama skriauda mūsų jaunūmėnei, kurios neva iszmokinimui kun. Krawczunas pargabeno pasę tuzino lenkių mergų, kurias užlaiko už lietuvių sudėtus piningus o kurios nei viena nemoka lietuviszkai.

Deltogi mes iszreiszkiame sajausmą pp. Szernui ir Olszevskini, kaip tiesos vyrams ir mylintiems savo brolius, prasegstint jūs nū siurbėlių, koku yra kun. Krawczunas. Kun. Krawczunui iszreiszkiame panieką, kaip didžiausiam niekszui, terzencziam mūsų tautą ir tikyba, iszgamai ir iszmetai mūsų draugijos, Kun. Krawczunas turi buti izvarytas isz lietuviszkos parapijos, apgarsintas po visus amerikoniszkus ir katalikiszkus laikraszczius, idant visas sviatas žinotu apie tajį niekszą ir niekur į savo tarpą nepriimtu.

Kliobo komitetas

Vincas Borotinskas

Jonas Bekėraitis

Jonas Sadlauckas.

Mes dirbame cukerkas ir kiapame visokius karvojus (Cakes) dėl Veselijų, Bankietų, Piknikų ir t. t. Pardūdam pigiau kaip kitii.

Jones Bros,
135 Main st. Plymouth, Pa.

*9-1, 6 mėn. 96.

BRAVORAS.

(CITY BREWERY CO.)

Kuriame iszdirba skaniausią, geriausią ir sveikiausią, ALŲ ELIŲ ir PORTERŲ.

Po No 600 iki 612 Pearl str.

ELIZABETH N. J.

PETER BREIDT

Locininkas.

Temykite.

Daugelis mums atraszo rei kalaudami rodos apie iszsius tus piningus Lietuvon per visokius agentus, labiausiai zy dus, kurie siunczia statei į savo kiszenių. Tai gi norėdami, kad jusų piningai neprazutu ir greitai daėitu į rankas to kuriam siuncziasi, siuskite per „Vienybės“ redakcija, o greicziausiai apturės. Taipo gi mes pardūdame laivakortes ant greicziausių laivų į Hamburgą, Bremen bei Antverpen, kaipo ir atgal. Kas nenorite ilgai ant marių plukauti, pirkite laivakortę „Vienybės“ redakcijai o nesigailėsite.

Prisiuncziant piningus ant persiuntimo Lietuvon arba ant laivakortes, uždėkite adresą tokį:

J. J. Pauksztis & Co.

Plymouth, Pa.

Sergantiem vyrams

Kurie tapo iszgydytais isz ligų igytų per jaunystės iszdykumą (ononizmą) NAMINEMIS GYDYKLOMIS. Teip iszsigydyti negalima bet jeigu kentį ant nervų turi apsilyntas lytiszkas dalis kuno per ononizmą ar paliucija, kentį galvos skaudėjimą, pilvo užkietėjimą, miegot negalėjimą, ir kitas tam panašes silpnybes, raszyk szia dien pas mane, o asz atsiėsiu tau apraszymą kaip asz iszsigydziau trumpu laiku isz tokių pat ligų kalių metų kentėjimo. Apraszymą prisiusiu užpeczėtytame koperte ir apie tavo gramatas nedažinos. Įdėk už 2c. markę ir raszyk pas:

FRED WILSON

Box B. 386

Kenosha, Wis.